

SPOROČILO ZA MEDIJE

50-letniki so najtrši oreh: Program Svit poziva k večji odzivnosti

Program Svit, ki ga vodi Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), je eden od treh zelo uspešnih presejalnih programov za odkrivanje raka v Sloveniji. Z njim vsako leto preprečimo številne primere raka debelega črevesa in danke ter omogočimo zgodnje zdravljenje bolezni. Kljub temu, da preprost test na prikrito krvavitev v blatu 95 % udeležencem potrdi, da so zdravi, med preostalimi 5 % pa mnogim reši življenje ali omogoči pravočasno zdravljenje, se vseeno kar tretjina vabljenih ne odzove. Največji delež neodzivnih je med moškimi, pri čemer so posebej kritični moški v starostni skupini med 50 in 55 let.

Kaj torej preprečuje tej skupini Slovencev, da si doma ne vzamejo pol ure časa vsaki dve leti in opravijo preprostega testa? Izgovori, kot sta pomanjkanje časa ali prepričanje, da so povsem zdravi, so prepogosti. Vsako neodgovorjeno vabilo pomeni zamujeno priložnost za ohranitev zdravja ali celo življenja.

Program Svit: Ključna preventiva pri odkrivanju raka

Program Svit je eden izmed treh presejalnih programov v Sloveniji za zgodnje odkrivanje raka. Namenjen je odkrivanju predrakavih in rakavih sprememb na debelem črevesu in danki. Kljub dobrim rezultatom pa odzivnost na vabila zaostaja za drugima programoma, Zoro in Doro, prav zaradi slabšega sodelovanja moških. V Sloveniji vsi med 50. in 74. letom starosti vsaki dve leti prejmejo vabilo k sodelovanju, a številni ga prezrejo. **Majda Gros, Svitova ambasadorica**, ki ji je test rešil življenje, opozarja: *»Pomembno je, da narediš prvi korak, ki te nič ne stane in ni veliko dela. Ne pa, da potem, ko zbolijo, vsi jokajo – jokat po toči je prepozno. Odzovi se pravi čas!«*

Lokalne razlike: kje se odzivajo najbolje in kje najslabše?

Odzivnost na vabila Programa Svit je bila v letu 2024 pri 65 %, kar je primerljivo s preteklimi leti. Vendar pa so razlike med občinami velike. Najboljše rezultate dosegajo v občini Mirna Peč na Dolenjskem, kjer se odzove kar 88 % povabljenih, pri čemer so ženske v tej občini prve v Sloveniji presegle 90-odstotno udeležbo. Velik del zaslug pripada lokalnima zdravnikoma Mateji Guštin in Roku Mežnarju: *»Aktivno vabimo k udeležbi v presejalne programe, spremljamo aktualna zdravstvena stanja in opozarjamo na kontrolne kolonoskopije, z neodzivniki se osebno pogovorimo. Delujemo kot dober tim, ki si je pridobil zaupanje prebivalcev, naše mnenje šteje, «* pove Guštinova. Mežnar dodaja: *»Preprosta komunikacija,*

da se res približam ljudem – tako skupaj rešimo prepreke, rezultati so vidni tudi pri Svit, veseli smo jih, so dobra motivacija za naprej.”

Na regionalni ravni je najuspešnejša Gorenjska z 68-odstotno odzivnostjo, a ravno tu je tudi največji razkorak – med občino Žiri (82 %) in občino Jesenice (57 %) je kar 24 odstotnih točk razlike. Med večjimi občinami je odzivnost moških na Jesenicah zgolj 51 %, v manjših občinah, kot so Cirkulane na vzhodu Štajerske, pa le 43 %.

Preprost test, ki lahko reši življenje

Program Svit omogoča, da 5 % udeležencev, ki prejmejo pozitiven rezultat presejalnega testa, v približno mesecu dni opravi kolonoskopijo, s katero zdravniki ugotovijo, ali gre za predrakave ali rakave spremembe. Večino predrakavih sprememb lahko odstranijo že med posegom, kar prepreči razvoj bolezni. Pozitiven test večinoma ne pomeni, da ima posameznik raka, zato je strah pred preiskavo neupravičen. Rak debelega črevesa in danke se razvija tudi do 10 let, brez vidnih simptomov. Prav zato je sodelovanje v programu ključno za pravočasno odkrivanje in zdravljenje.

Čas je, da ne ostanete le pri prepričanju, da ste zdravi, temveč se o tem tudi dejansko prepričate!

Ko prejmete vabilo Programa Svit, sodelujte in oddajte svoj vzorec!

***